

PROLOG

Januar 1957

Dette ville forekomme som den ringeste historie, der nogen sinde er blevet fortalt, hvis ikke det var sket alt sammen i alle detaljer, præcis som jeg har beskrevet det.

Det er det sære ved det virkelige liv: Det hele ser så usandsynligt ud lige indtil det øjeblik, hvor det begynder at ske. Jeg har min erfaring som kriminalbetjent og begivenhederne i mit eget liv til at bekræfte denne betragtning. Der har ikke været noget sandsynligt ved mit liv. Men jeg har en klar fornemmelse af, at det samme gælder for alle. Den samling historier, som gør os alle til dem, vi er, forekommer kun overdrevne eller opdigtede, indtil vi pludselig opdager, at vi lever på dens fluepletterede og æselørede sider.

Grækerne har selvfølgelig et ord for dette: "mytologi". Mytologi forklarer alting lige fra naturfænomener til, hvad der sker, når man dør og sætter kursen nedad, eller når man er uklog nok til at stjæle en æske tændstikker fra Zeus. Det ligger sådan, at grækerne har en masse med denne bestemte historie at gøre. Måske med enhver historie, når man tager sig tid til at tænke over det. Det var trods alt en græker ved navn Homer, der opfandt den moderne historiefortælling, alt imens han mistede synet og formentlig slet ikke eksisterede.

Som så mange andre historier bliver denne sandsynligvis langt bedre af et glas eller to. Så tag bare et. Værsgo. Det er mig, der giver. Jeg synes bestemt godt om et glas, men jeg er helt ærligt ikke noget håbløst tilfælde. Langt fra. Jeg håber inderligt, at jeg en aften går i byen for at få noget at drikke og vågner op med hukommelsestab om bord på en damper på vej et sted hen, som jeg aldrig har hørt om.

Det skyldes sikkert romantikeren i mig. Jeg har altid syntes om at

rejse, selv når jeg var fuldt ud tilfreds med at blive hjemme. Man kan sige, at jeg bare ville væk. Fra myndighederne, først og fremmest. Det vil jeg stadig, hvis sandheden skal frem, hvilket den sjældent kommer. Ikke i Tyskland. Ikke for mig og ganske mange andre som mig. For os er fortiden som ydermuren i en fængselsgård; højst sandsynligt kommer vi aldrig over den. Og vi burde selvfølgelig heller ikke få lov til at komme over den, fordi vi er dem, vi er, og har gjort, hvad vi har gjort.

Men hvordan skal man nogen sinde kunne forklare, hvad der skete? Det var et spørgsmål, jeg tit så i øjnene på nogle af de amerikanske gæster på Grand Hotel i Cap Ferrat, hvor jeg indtil for nylig var receptionschef, når de blev klar over, at jeg var tysker. Hvordan var det muligt, at dit folk kunne myrde så mange andre mennesker? Det forholder sig sådan: Når man går gennem et stort fisketorv, opdager man, hvor fremmedartet og varieret livet kan være, for det er svært at forestille sig, hvordan nogle af de fantastiske, skumle, slimet udseende skabninger, man ser lagt frem på bordene, overhovedet kan eksistere, og nogle gange, når jeg betragter mine medmennesker, får jeg nogenlunde den samme fornemmelse.

Selv er jeg lidt af en østers. For mange år siden – i januar 1933 for at være helt præcis – kom der et sandkorn ind i min skal og begyndte at irritere mig. Men hvis der findes en perle inde i mig, tror jeg, den må være sort. For nu at være ærlig gjorde jeg nogle ting under krigen, som jeg langtfra er stolt af. Det er ikke ualmindeligt. Det er sådan, krig er. Den får alle os, der deltager i den, til at føle os kriminelle, og som om vi har gjort noget slemt. Bortset selvfølgelig fra de rigtige kriminelle, da der endnu ikke er opfundet en metode, som kan give dem dårlig samvittighed over noget som helst. Måske med én undtagelse: bødlen i Landsberg-fængslet. Når han får chancen, kan han fremprovokere en samvittighedskrise hos næsten alle.

Officielt har vi lagt alt det bag os. Vores nationalsocialistiske revolution og den frygtelige krig, den førte med sig, er overstået, og den fred vi sidenhen har nydt, i det mindste takket være amerikanerne, har været alt andet end kartagisk. Vi er for længst holdt op med at hænge folk, og på nær fire er de flere hundrede krigsforbrydere, som

blev fanget og låst inde i Landsberg, nu blevet løsladt. Jeg tror virkelig på, at denne nye Tyske Forbundsrepublik kan blive et fantastisk land, når vi er færdige med at sætte det i stand. Hele Vesttyskland lugter af våd maling, og alle offentlige bygninger undergår omfattende renoveringsarbejde. Ørnene og hagekorsene er for længst væk, men nu bliver selv sporene efter dem slettet ligesom Lev Trotskij fra et gammelt kommunistisk partifoto. I Münchens berygtede Hofbräuhaus – mest af alt dér – har de gjort deres bedste for at male svastikaerne på det hvævede cremefarvede loft over, selv om man stadig ville kunne finde frem til, hvor de har været. Var det ikke for dem – fascismens fingeraftryk – kunne man let tro, at nazisterne aldrig havde eksisteret, og at de tretten års liv under Adolf Hitler havde været et skrækkeligt gotisk mareridt.

Bare nazismens aftryk og spor på Bernie Gunthers forgiftede sjæl bag dobbeltskallen kunne slettes med samme lethed. Af denne og andre indviklede grunde, som jeg ikke skal komme ind på nu, er det eneste tidspunkt, hvor jeg for alvor er mig selv nu om dage, nødvendigvis når jeg er alene. Resten af tiden er jeg tvunget til at være en anden.

Så altså. Goddag. Guds fred til dig, som vi siger her i Bayern. Mit navn er Christof Ganz.

1

En morderisk vind rasede gennem Münchens gader, da jeg gik på arbejde den aften. Det var en af de kolde, tørre bayerske vinde, der blæser op fra Alperne med en skarphed som et nyt barberblad og får en til at ønske, at man boede et varmere sted eller ejede en bedre overfrakke eller i det mindste havde et job, som ikke krævede, at man stemplede ind klokken atten. Jeg havde haft rigeligt med sene vagter, da jeg var strisser på Mordkommissionen i Berlin, så jeg burde være vant til blåfrosne fingre og kolde tæer, for ikke at nævne søvnmangel og elendig hyre. På aftener som denne er et travlt storbyhospital ikke et sted, hvor en mand burde være dømt til at arbejde som portør lige indtil daggry. Han burde sidde ved kaminen på et hyggeligt værtshus med et skummende krus *weissbier* foran sig, mens hans kvinde venter derhjemme som et sindbillede på ægteskabelig troskab og væver et ligklæde og planlægger at søde hans kaffe med noget, der er lidt mere dødbringende end en ekstra skefuld sukker.

Nu siger jeg godt nok, at jeg var natportør, men det havde været mere korrekt at sige, at jeg var lighusassistent, men natportør lyder bedre i høflig samtale. "Lighusassistent" får mange mennesker til at føle sig utilpasse. Hovedsagelig de levende. Men når man har set så mange lig, som jeg har, har man tendens til ikke at fortrække en mine ved at være omgivet af så megen død. Man kan klare uendelige mængder af død efter fire år i Flanderns slagtehus. Desuden var det et job, og når der er så langt mellem jobbene, som der er nu om dage, skuer man ikke given hest i munden, selv ikke det spattede øg, jeg havde fået ubeset foran porten til den lokale limfabrik af de gamle kammerater i Paderborn, der skaffede mig jobbet på hospitalet efter at have givet mig en ny identitet og halvtreds mark. Så indtil jeg selv kunne finde noget bedre, hang jeg på det, og mine kunder

hang på mig. Jeg fik i hvert fald ingen klager fra dem over min måde at behandle dem på.

Man skulle tro, at de døde kunne klare sig selv, men selvfølgelig dør der folk på hospitaler hele tiden, og når de gør, har de sædvanligvis brug for en hånd til at komme omkring. Det lader til, at skikken med at kaste patienter ud ad vinduet er gået af mode. Det var min opgave at gå op og hente de afdøde på afdelingerne og køre dem ned i dødehuset for dér at vaske dem, inden bedemændene kom og afhentede dem. Om vinteren ulejligede vi os ikke med at køle ligene ned eller sprøjte lokalerne mod fluer. Det var ikke nødvendigt, for der var kun få grader over frysepunktet i lighuset. Meget af tiden arbejdede jeg alene, og efter en måned på hospitalet i Schwabing var jeg vel næsten vant til det – til kulden, til lugten og til følelsen af at være alene og alligevel ikke helt alene, hvis I forstår, hvad jeg mener. En gang eller to bevægede et lig sig – det gør de nogle gange, som regel på grund af luft – hvilket jeg indrømmer, at jeg fandt lidt skræmmende. Men måske ikke så overraskende. Jeg havde været alene så længe, at jeg var begyndt at tale til radioen. Det var i hvert fald der, jeg antog, at stemmerne kom fra. I det land der havde frembragt Luther, Nietzsche og Adolf Hitler, kan man aldrig være fuldkommen sikker på den slags.

Netop den aften skulle jeg op på skadestuen og hente et lig, der ville have givet Dante noget at tænke over. En ueksploderet bombe. Det anslås, at der ligger titusinder af dem begravet over hele München, hvilket ofte gør genopbygningsarbejdet farligt. Bomben var sprunget i det nærliggende Moosach-kvarter og havde dræbt mindst én og såret flere andre i en lokal ølstue, som tog det meste af eksplosionen. Jeg hørte den sprænge, lige inden jeg begyndte på min vagt, og det lød som stående bifald i Asgård. Hvis vinduesruden i mit værelse ikke i forvejen havde været forstærket med tape som værn mod træk, ville den bestemt være blevet knust. Så ingen alvorlig skade skete. Hvad betød det, at endnu en tysker var blevet dræbt af en bombe fra en amerikansk Flyvende Fæstning så mange år efter?

Den døde så ud, som om han have fået tildelt en plads på første række på en reserveret balkon i helvede, hvor han var blevet gnavet i af en meget vred minotaur, inden han blev flået i småstykker. Han var

færdig med at danse, eftersom hans ben hang og dinglede fra knæene, og han var også blevet slemt forbrændt, kroppen afgav en let grillstegt lugt, der var så meget mere rædselsfuld, fordi den samtidig på en eller anden vag og uforklarlig måde var appetitvækkende. Kun hans sko var intakte, alt andet – tøj, hår, hud – var et rædsomt syn. Jeg vaskede ham omhyggeligt – hans overkrop var en piñata af glasskår og metalsplinter. Jeg lagde hans stadig nypudsede Salamandersko i en æske for det tilfældes skyld, at nogen fra afdødes familie skulle dukke op for at identificere staklen. Man kan sige meget ud fra et par sko, men i dette tilfælde kunne identifikationen ikke have været mere håbløs, hvis han de sidste tolv dage var blevet slæbt gennem skidtet bag en eller andens yndlingsstridsvogn. Hovedparten af hans ansigt lignede et halvt kilo friskhakket fars, og den pludselige død så ud til at have gjort fyren en tjeneste, ikke fordi jeg nogen sinde ville have sagt det højt. Medlidenhedsdrab er stadig et følsomt emne på en lang liste over følsomme emner i det moderne Tyskland.

Det er ikke noget under, at der findes så mange genfærd i denne by. Nogle mennesker lever hele deres liv uden nogen sinde at se et genfærd, men jeg ser dem hele tiden. Også genfærd jeg næsten genkender. Tolv år efter krigen var det som at bo på Frankenstein Slot, og hver gang jeg så mig om, syntes jeg at se et eftertænksomt, vemodigt ansigt, som jeg halvt om halvt huskede fra tidligere. Ganske ofte lignede de gamle kammerater, men nu og da lignede de min stakkels mor. Jeg savner hende meget. Nogle gange forvekslede de andre genfærd mig med et genfærd, hvilket heller ikke var overraskende, for det er kun mit navn, der har ændret sig, ikke mit ansigt, ærgerligt nok. Desuden skabte mit hjerte sig lidt som et uregerligt barn, bortset fra at det ikke var helt så ungt. Med jævne mellemrum hoppede det lidt omkring bare for sjov eller for at vise mig, at det kunne, og hvad der ville ske mig, hvis det engang skulle bestemme sig for at holde en pause med at tage sig af en trættende Fritz som mig.

Når jeg kom hjem, efter at min vagt var overstået, var jeg ekstra omhyggelig med at slukke for gassen på mine to blus, når jeg havde kogt vand til den kaffe, jeg normalt drak til min morgensnaps. Gas er lige så eksplosivt som dynamit, selv det spruttende, tynde skidt, der

kommer knirkende ud af de tyske rør. Uden for mit snuskede gule vindue lå der et femogtyve meter højt bjerg af tilgroede murbrokker, endnu en arv fra krigens bombetogter, der havde lagt halvfjerds procent af bygningerne i Schwabing i ruiner, hvilket var godt for mig, da det gjorde værelser billige at leje. Mit lå i en bygning, der var planlagt til at skulle rives ned, og som havde en lang revne i muren så bred, at man kunne have gemt en antik ørkenby i den. Men jeg kunne godt lide murbrokkerne. De tjente til at minde mig om, hvad mit liv indtil for nylig havde betydet. Jeg kunne endda godt lide, at der var en lokal guide, der tog besøgende med op på toppen af bjerget som led i den rundtur i München, han tilbød. Øverst var der et mindekors og en fin udsigt over byen. Man måtte beundre fyrens opfindsomhed. Da jeg var dreng, gik jeg tit op i toppen af Berlins domkirke – alle 264 trin – og gik rundt om kuplen uden andet selskab end duerne, men det var aldrig faldet mig ind at gøre det til en karriere.

Jeg havde aldrig brudt mig særligt om München med dens forkærlighed for traditionelle Tracht-dragter og muntre messingorkestre, dens inderlige katolicisme og dens nazister. Berlin passede mig bedre og ikke kun, fordi det var min hjemby. München havde altid været et mere føjeligt, regelret, konservativt sted end den gamle preussiske hovedstad. Jeg kom til at kende byen bedst i årene lige efter krigen, da min anden kone Kirsten og jeg forsøgte at drive et umuligt placeret hotel i en Münchenforstad ved navn Dachau, som nu er berøgt for den koncentrationslejr, nazisterne havde der. Dengang kunne jeg heller ikke lide det. Kirsten døde, hvilket ikke just hjalp, og kort efter flyttede jeg med planer om aldrig mere at vende tilbage, men ja, nu er jeg her igen uden egentlige planer for fremtiden, i det mindste ikke nogen, jeg havde tænkt mig at tale om for det tilfældes skyld, at Gud skulle lytte. Jeg finder ham ikke nær så nådig, som mange bayrere gerne vil give det udseende af. Især ikke en søndag aften. Og bestemt ikke efter Dachau. Men her var jeg, og jeg forsøgte at være optimistisk, selv om der absolut ikke var plads til den slags – ikke i mit trange logi – og gjorde mit bedste for at se de lyse sider, selv om det følte, som om de befandt sig på den anden side af et meget højt pigtrådshegn.

Ikke desto mindre fandt jeg en vis tilfredsstillelse i at lave det, jeg

tjente til livets ophold ved; at tørre lort op og vaske lig virkede som en passende bod for det, jeg havde gjort tidligere. Jeg var politimand, ikke en rigtig politimand, men en nyttig håndlanger i SD for folk som Heydrich, Nebe og Goebbels. Det var endda ikke en egentlig bod som den, den gamle tyske kong Heinrich IV som bekendt pålagde sig selv ved at gå på knæ til slottet Canossa for at få paven tilgivelse, men måske var den tilstrækkelig. Desuden er mine knæ ligesom mit hjerte ikke, hvad de var engang. På denne beskedne vis forsøgte jeg ligesom selve Tyskland at åle mig tilbage til en moralsk agtelse. Det kan trods alt ikke nægtes, at små skridt kan føre en langt, selv hvis det foregår på knæene.

Sandt at sige lykkedes processen lidt bedre for Tyskland, end den gjorde for mig, og det skyldtes alt sammen Den Gamle. Det var, hvad vi kaldte Konrad Adenauer, idet han var treoghalvfjerds, da han blev Vesttysklands første efterkrigstidskansler. Han var stadig ved magten som enogfirsårig i spidsen for De Kristelige Demokrater, og med mindre man var en yderliggående jødisk gruppe som Irgun, der havde forsøgt at likvidere Den Gamle ved flere lejligheder, måtte man indrømme, at han havde gjort det ganske godt. Folk talte allerede om “Miraklet ved Rhinen”, og det var ikke Sankt Alban fra Mainz, de refererede til. Takket være Marshallhjælpen, den lave inflation, industriens hastige vækst og almindeligt hårdt arbejde klarede Tyskland sig nu bedre økonomisk end England. Det overraskede mig ikke særligt, for Tommyerne havde altid været mere kværlantiske, end godt var for dem selv. Efter at have vundet to verdenskrige begik de den fejltagelse at mene, at verden skyldte dem et udkomme. Måske var det egentlige mirakel, at resten af verden tilsyneladende havde tilgivet Tyskland, at de havde startet en krig, som havde kostet fyrrer millioner mennesker livet – og det på trods af at Den Gamle havde annulleret hele afnazificeringsprocessen og indført en amnestilov for vores krigsforbrydere, hvilket alt sammen tydeligt forklarede, hvorfor der eksisterede en vedvarende og udbredt mistanke om, at mange gamle nazister nu var tilbage i regeringen. Også dette havde Den Gamle en nyttig forklaring på: Han sagde, at man var nødt til at sikre sig, at man havde en rigelig forsyning af rent vand ved hånden, inden man smed sit beskidte vand ud.

Da det var mit levebrød at vaske døde tyskere, kunne jeg ikke være uenig med ham.

Selvfølgelig havde jeg mere beskidt vand i min spand end de fleste, og frem for alt satte jeg pris på min nyvundne ubemærkethed. Ligesom Garbo i *Grand Hotel* ønskede jeg bare at være alene og syntes bedre om tanken om at være anonym, end jeg syntes om det korte fuldskæg, jeg havde anlagt som hjælp til at opnå dette. Skægget var gulliggråt, næsten metallisk, og det fik mig til at se klogere ud, end jeg er. Vores liv formes naturligvis af de valg, vi foretager, og mest tydeligt af de valg, der var forkerte. Men tanken om, at jeg var blevet glemt af politiet, for ikke at nævne verdens store sikkerheds- og efterretnings-tjenester var behagelig, for at sige det mildt. Mit liv så godt ud på papir, ja det var faktisk det eneste sted, hvor det så ud, som om jeg havde brugt det godt, hvilket jeg som en, der selv havde været politimand i mange år, i sig selv fandt mistænksomt. Så for at gøre mit liv som Christof Ganz lettere gennemgik jeg i fritiden tit de grundlæggende fakta om hans liv og opfandt nogle af de ting, han havde gjort og opnået. Steder hvor jeg havde været, job jeg havde haft og vigtigst af alt, min krigsindsats for Det Tredje Rige. På stort set samme måde som alle andre havde gjort i det nye Tyskland. Ja, vi var alle sammen blevet meget kreative med hensyn til vores cv. Deriblandt tilsyneladende mange medlemmer af De Kristelige Demokrater.

Jeg tog endnu et glas til min morgenmad, bare for bedre at kunne falde i søvn, naturligvis, og gik i seng og drømte om lykkeligere tider, selv om det lige så let kunne have været en bøn til den sorte skys gud oppe i himlen. Eftersom bønner aldrig bliver besvaret, er det svært at kende forskel.

2

Da jeg kom tilbage på arbejde den følgende aften, lå bombeofferet fra Moosach stadig på stenbordet som en gribes afbrudte festmåltid. Nogen havde bundet et navneskilt om hans tå, hvilket eftersom hans ben ikke længere var forbundet med hans krop, virkede mildt sagt uklogt. Hans navn var Johann Bernbach, og han blev kun femogtyve år. Nu vidste jeg lidt mere om bomben fra det, der stod i *Süddeutsche Zeitung*. En femhundredeponds bombe var eksploderet på en byggeplads ved siden af en ølstue på Dachauerstrasse, mindre end halvtreds meter fra det kommunale gasværk. Gasbeholderen indeholdt over to hundrede tusind kubikmeter gas, så som avisen udtrykte det, var byen sluppet nådigt med kun to dræbte og seks sårede, og det sagde jeg videre til Bernbach, da jeg så ham.

“Jeg håber, du havde fået et par øl i dig, da du tog billetten, min ven. Nok til at tage brodden af sprængstykkerne. Altså, det betyder ikke så meget for dig nu, men din pludselige død bliver ikke behandlet helt med den ærbødighed, den fortjener. For at sige det rent ud, Johann, så lader alle til at være glade for, at det kun er dig, der er kradset af. Der stod en gasbeholder i nærheden af stedet, hvor det store græskar sprang i luften. Og den var fuld af gas. Mere end rigeligt til at holde min lille afdeling her på hospitalet travlt beskæftiget i ugevis. Det var ret passende, at du skulle ende her, eftersom det var en ami-bombe, der dræbte dig. Indtil sidste år var det her et amerikansk hospital. Og nu har jeg så gjort mit bedste for dig. Fået det meste af glasset ud af din krop. Ordnet dine ben pænest muligt. Nu er resten op til bedemanden.”

“Taler De altid sådan til Deres kunder?”

Jeg vendte mig om og så Herr Schumacher, en af hospitalets chefer, stå i døren. Han var østriger fra Brunau am Inn, en lille by ved den

tyske grænse, og selv om han ikke var læge, gik han alligevel med hvid kittel, velsagtens for at komme til at se vigtigere ud.

“Hvorfor ikke? De svarer sjældent igen. Desuden er jeg nødt til at tale med andre end mig selv. Ellers ville jeg blive tosset.”

“Åh Gud. Herreste Gud. Jeg havde ingen anelse om, at han så så ilde tilredt ud.”

“Det må De ikke sige. De sårer hans følelser.”

“Det er bare det, at der er en mand oppe på afdeling 10, som er indstillet på formelt at identificere staklen her, inden han bliver udskrevet i aften. Han er en af de andre, der blev ramt af eksplosionen i går – nu er han patient her på hospitalet. Manden sidder i kørestol, men der er ikke noget i vejen med hans syn. Jeg havde håbet, at De kunne køre ham herved og hjælpe med at klare det. Men nu hvor jeg har set liget – ja, jeg er ikke sikker på, at han ikke ville besvime. Herregud, det var jeg selv lige ved.”

“Hvis han sidder i kørestol, betyder det måske ikke så meget. Bagefter kan jeg altid køre ham et sted hen, hvor han kan komme til hægtterne. Et andet hospital, måske.” Jeg tændte en cigaret og styrede røgen ud gennem mine taknemmelige næsebor. “Eller i det mindste et sted, hvor de har rent linned.”

“De burde virkelig ikke ryge herinde.”

“Det ved jeg. Og jeg har fået klager over det. Men sagen er, at jeg ryger af sunde medicinske årsager.”

“Som for eksempel hvad?”

“Lugten.”

“Nå. Det. Ja, jeg forstår, hvad De mener.” Schumacher tog en fra den pakke, jeg viftede ham om næsen med, og lod mig tænde for ham. “Plejer De ikke at dække dem til med noget? Et lagen, for eksempel?”

“Vi ventede ikke gæster. Men så længe vaskerifolkene strejker, er alle de rene lagner forbeholdt de levende. Det er i hvert fald, hvad jeg har fået at vide.”

“Okay. Men er der ikke noget, De kan gøre ved hans ansigt?”

“Hvad vil De foreslå? En jernmaske? Men det er ikke til gavn for identifikationsprocessen. Jeg tvivler på, at staklens egen mor ville genkende ham. Vi må bestemt håbe, at hun ikke er nødt til at prøve. Men

på grund af hans mere indlysende lighed med noget, der ikke er til at sætte ord på uden at tage Herrens navn forfængeligt, sådan som De lige gjorde, så tror jeg, vi skal over i det mere okkulte område, som hedder andre karakteristiske kendetegn, er De ikke enig?”

“Har han nogen?”

“Han har et. Der er en tatovering på hans underarm.”

“Ja, det kunne hjælpe.”

“Måske. Måske ikke. Det er et tal.”

“Hvem bliver tatoveret med et tal?”

“Det gjorde jøderne i koncentrationslejrene. Som identifikation.”

“Gjorde de det?”

“Nej, det var os, der gjorde det. Os tyskere. Beethovens og Goethes landsmænd. Det var som en lodseddel, men ikke en vinderseddel. Fyren må have været i Auschwitz, da han var barn.”

“Hvor er det?”

Schumacher var den type dum østriger, der foretrak at mene, at hans land var den første frie nation, som var blevet offer for nazisterne, og som derfor ikke var ansvarlig for, hvad der var sket, men det var et vanskeligere argument at fremføre på vegne af Brunau am Inn, der var noget mere berømt som Adolf Hitlers fødeby, og sandsynligvis årsagen til, at Schumacher var rejst derfra. Det kunne jeg ikke bebrejde ham. Men jeg var ikke indstillet på at gå i rette med noget andet, han måtte tro. Han var trods alt min chef.

“I Polen, tror jeg. Men det betyder ikke noget. Ikke nu.”

“Nå, men hør her, se hvad De kan gøre ved hans ansigt, Herr Ganz. Og hent så vidnet herved, hvis De vil være så god.”

Da Schumacher var gået, ledte jeg efter et rent håndklæde, og i et skab fandt jeg et, som amerikanerne måtte have efterladt. Det var et *Mickey Mouse Club*-håndklæde, hvilket langt fra var ideelt, men det så en del bedre ud end manden på stenbordet. Så jeg lagde det forsigtigt over hans hoved og gik ovenpå for at hente patienten.

Han var påklædt og ventede mig, og mens jeg havde ventet ham, havde jeg ikke ventet de to betjente, som var sammen med ham, selv om jeg burde have gjort det, fordi han havde indvilget i at hjælpe med at identificere et lig, og det er den slags, strissere gør, når de ikke diri-

gerer trafik eller stjæler armbåndsurre. Den mindste af betjentene var i uniform, og den anden var klædt i civil, og hvad værre var, genkendte jeg svagt den store Fritz i jakkesættet, og jeg tror, han svagt genkendte mig, hvilket var uheldigt, da jeg havde håbet på at undgå Münchens strissere, indtil mit skæg var vokset bedre ud, men det var det for sent at gøre noget ved. Så jeg gryntede et universelt godaften, som kun var et par konsonanter fra at være gnavent, tog fat i kørestolen og trillede patienten i retning af elevatoren med de to betjente på slæb. Jeg var ligeglad med, om de tog anstød af mine manerer, for jeg var trods alt kun natportør, og de behøvede ikke at synes om mig, de skulle bare følges med mig ned til lighuset. Det var ikke nogen god kørestol, idet den hældede kraftigt til venstre, men det var ikke så overraskende på grund af den tilskadekomne mands størrelse. Mere overraskende var det måske, at stolen overhovedet kunne køre. Patienten var en fedladen mand sidst i trediverne, og hans ølvom lå i skødet på ham som en sæk, der rummede alt hans jordiske gods. Jeg vidste, at det var en ølvom, fordi jeg selv ville arbejde på at anlægge en, så snart jeg havde fået en lønforhøjelse. Desuden stank hans tøj af øl, som om han havde haft et toliters krus Pschorr i skødet, da bomben sprang.

“Hvor godt kendte De afdøde, Herr Dorpmüller?” spurgte kriminalbetjenten, mens han fulgte efter os hen ad gangen.

“Godt nok,” sagde manden i kørestolen. “De sidste tre år har han været min pianist på Apollo. Det er det kabaretteater, jeg driver på Hotel München lige henne ad gaden fra ølstuen. Johann kunne spille hvad som helst Jazz eller klassisk. I en vis udstrækning var min kone og jeg hele den familie, han havde, på grund af det, han i forvejen havde været udsat for. Det er virkelig synd, at det lige skulle være ham af alle mennesker, der døde på denne måde. Jeg mener, efter det han gennemgik i kz-lejren som barn. Det han overlevede.”

“Kan De huske noget som helst?”

“Ikke rigtig. Vi skulle netop til at gå for at åbne kabareten for aftenen, da det skete. Ved De præcis, hvad der skete? Med bomben, mener jeg.”

“Det ser ud til, at en af de folk, der arbejdede på byggepladsen ved siden af den ølstue, hvor De sad, må have ramt bomben med en hakke. Vi mangler bare at finde rester af ham, som vi kan spørge om det. Og

det gør vi nok aldrig. Mit gæt er, at de lokale rygere kommer til at inhalere hans atomer det næste par dage. De er en heldig mand. En meter nærmere døren, og de ville med sikkerhed være blevet slået ihjel.”

Mens jeg trillede manden af sted, kunne jeg ikke undgå at give kriminalbetjenten ret. Jeg så ned på to forbrændte ører, der lignede kronbladene på en julestjerne, og der var en lang syning på mandens hals, som fik mig til at tænke på Den Transsibiriske Jernbane. Han havde armen i gips, og der var små rifter overalt på ham. Tydeligvis var Herr Dorpmüller sluppet levende fra det med mindst mulig margen.

Vi tog elevatoren ned til kælderen, hvor jeg uden for lighusets dør tændte endnu en Eckstein og i bedste Orson Welles-stil ytrede et par dystre ord til advarsel, inden jeg førte dem ind for at se hovedattraktionen. Hvis jeg var bekymret for deres maver, var det kun, fordi jeg var den, der nok kom til at svabre deres maveindhold op fra gulvet.

“Godt, mine herrer. Så er vi her. Men før vi går ind, synes jeg, jeg bør fortælle jer, at afdøde ikke ser videre godt ud. Dels lider hospitalet under en vis knaphed på rent sengetøj. Så der ligger ikke noget lagen over hans lig. Dels er hans ben ikke længere forbundet med hans krop, som er ret alvorligt forbrændt. Jeg har gjort alt, hvad jeg kan for at nette ham lidt, men sagen er den, at De ikke vil kunne identificere manden på normal vis, det vil sige ud fra hans ansigt. Han har ikke noget ansigt. Ikke længere. Efter udseendet at dømme blev hans ansigt flænset af flyvende glas, så det har ikke større lighed med fotografiet i hans pas, end en tallerken rødkål ville have. Hvilket er grunden til, at hans hoved er dækket af et håndklæde.”

“Og det fortæller De nu,” sagde kriminalbetjenten.

Jeg smilede overbærende. “Der findes andre metoder til at identificere en mand, vil jeg sige. Særlige kendetegn. Gamle ar. Jeg har endda hørt, at man nu har noget, der kaldes fingeraftryk.”

“Johann havde en tatovering på underarmen,” sagde manden i kørestolen. “Et sekscifret identifikationsnummer fra den lejr, han var i. Birkenau, mener jeg. Han viste mig det kun et par gange, men jeg er mere eller mindre sikker på, at de tre første cifre var et fire nul. Og han havde netop købt et par nye sko fra Salamander.”

Mens han inspicerede tatoveringen, fandt jeg skoene og lod ham også inspicere dem. Imens stod jeg ved siden af den uniformerede betjent og nikkede, da han spurgte, om han måtte ryge.

“Det er lugten,” tilstod han. “Formaldehyd, ikke sandt?”

Jeg nikkede igen.

“Den går mig altid på.”

“Er det så ham?” spurgte kriminalbetjenten.

“Det ser sådan ud,” sagde Dorpmüller.

“Er De sikker?”

“Tjah, så sikker som jeg kan være uden at se hans ansigt, vil jeg sige.”

Kriminalbetjenten kiggede på Mickey Mouse-håndklædet, der dækkede den dodes hoved, og derefter anklagende på mig.

“Hvor slemt er det egentlig?” spurgte han. “Hans ansigt.

“Slemt,” sagde jeg. “Det får en varulv til at ligne ham Fritz inde ved siden af.”

“De overdriver. Forhåbentlig.”

“Nej, ikke det mindste. Men De har da lov til at ignorere mine råd når som helst. Der er ingen, der hører på mig hernede, så hvorfor skulle De?”

“For fanden da,” snerrede han, “hvordan vil de have mig til på forsvarelig vis at identificere et lig uden ansigt?”

“Ja, det er et problem,” sagde jeg. “Der er intet som et lighus, der minder en om menneskekroppens skrøbelighed.”

Af en eller anden grund lod kriminalbetjenten til at holde mig ansvarlig for denne gene, som om jeg forsøgte at spolere hans efterforskning.

“Hvad satan er der egentlig i vejen med jer hernede? Kunne De ikke have fundet noget andet at dække hans ansigt til med? For ikke at nævne resten af ham? Jeg har hørt om nøgenkultur her i landet, men det her er latterligt.”

Jeg trak på skuldrene som svar, hvilket ikke lod til at stille ham tilfreds, men det var ikke mit problem. Jeg havde aldrig haft noget særligt imod at skuffe strisser. End ikke da jeg selv var strisser.

“Det åndssvage håndklæde er respektløst,” fremturede kriminalbetjenten. “Og hvad værre er, det ved De godt.”

“Det har været det amerikanske hospital,” sagde jeg som en slags forklaring. “Og det håndklæde var det eneste, jeg havde.”

“Mickey Mouse. Jeg har mest lyst til at indberette dig, makker.”

“De har ret,” sagde jeg. “Det er respektløst. Undskyld.”

Jeg trak håndklædet væk fra den afdødes hoved og smed det i affaldsspanen i håb om at få kriminalbetjenten til at klappe i. Det var også lige ved at lykkes, bortset fra at alle tre mænd stønnede eller fløjtede på samme tid, og med ét lød det som Sydpolen derinde. Betjenten i uniform drejede om på hælen og stirrede ind i væggen, og hans civilklædte kollega slog en stor hånd for sin endnu større kæft. Kun den kvæstede Fritz i kørestolen blev ved med at kigge med skrækslagen fascination på samme måde, som en hare stirrer på en slange, der skal til at dræbe den, og måske for første gang indser, hvor mikrometer-tynd chancen for at undslippe er.

“Det er, hvad en bombe gør,” sagde jeg. “Man kan rejse alle de monumenter og statuer, man vil. Men det er syn som dette, der er de virkelige mindesmærker over krigens formålsløshed og spild.”

“Jeg ringer til en bedemand,” hviskede manden i kørestolen, næsten som om han indtil dette øjeblik ikke helt havde troet på, at Johann Bernbach vitterlig var død. “Så snart jeg er hjemme.” Og så tilføjede han: “Kender De nogen bedemænd?”

“Det håbede jeg på, at De ville spørge mig om.” Jeg rakte ham et visitkort. “Hvis De fortæller Herr Urban, at Christof Ganz har sendt Dem, giver han Dem sin særlige rabat.”

Det var ikke nogen stor rabat, men den var nok til at dække det lille honorar, jeg ville få af Herr Urban, hvis han fik opgaven. Jeg tænkte, at den eneste måde, jeg nogen sinde ville komme ud af det lighus på, var at sørge godt for min egen fremtid.